

Jumalateenistus Nõos P, 11.12.22 kl 11.00, III advendipühapäev

Lektsioonid: Ml 3:23–24; 2Pt 1:19–21

Pihikõne: Mt 6:33

Jutlus: Mt 11:11–19

Laulud: 145 (1–4); 10 (1–3, 4); 144 (1–4); 2 (1–3)

Tõesti, ma ütlen teile, naisest sündinute seast ei ole tõusnud suuremat Ristija Johannesest, aga väikseim taevariigis on suurem temast. Ristija Johannese päevist tänini rünnatakse taevariiki ja ründajad kisuvad selle endale. Kõik Prohvetid ja Seadus on ju ennustanud Johanneseni, ja kui te nõustuda tahate: tema on Eelija, kes pidi tulema. Kel kõrvad on, see kuulgu! Aga kellega ma võrdleksin seda sugupõlve? See on laste sarnane, kes istuvad turgudel, hõigates teistele: Me oleme teile vilet puhunud, ja te ei ole tantsinud. Me oleme teile itkenud, ja te ei ole vastu rindu löönud. Sest Johannes tuli, ei söönud ega joonud, ja nad ütlevad: "Tal on kuri vaim." Inimese Poeg tuli, sööb ja joob, ja nad ütlevad: "Ennäe, see inimene on söödik ja veinijoodik, tõlnerite ja patuste sõber!" Ja ometi annavad tarkusele õiguse ta enda teod."

Kolmanda advendipühapäeva kiriklik teema on traditsiooniliselt Ristija Johannese kuulutus: „Parandage meelt, sest taevariik on lähedal!“ (Mt 3:1). Meie kirjakoht Mt 11. peatükist on aga osa kõnest, milles Jeesus kõneleb rahvahulkadele sellal juba vanglasse heidetud Ristija Johannesest.

Kes siis oli Ristija Johannes?

Ta oli jumalamees, kõrbeprohvet, kes oli saanud Jumalalt ülesande kuulutada Jumala riigi uut moodi tulekut. Rahvas, kes tundis vanatestamentlikke pärimusi, ei üllatunud väga, et selline prohvet tegutsema asus. Juba ammu oodati ju mingit Iisraeli Jumala märki, et kaasaegne ahistav reaalsus annaks maad vabadusele. Millisele vabadusele küll täpselt, seda rahvas ei teadnud. See, et pärimuse järgi oodatav Messias oli Taaveti soost kuningas, võiks viidata pigem poliitilisele vabadusele tollasest Rooma ülemvõimust. Umbes nii nagu eestlased ootasid Vene tsaaririigi alamatena või ka NSV Liidu liikmetena Kalevit „eesti põlve uueks looma“, nagu lauluisa Kreutzwald seda oma eepose lõpus kujutab.

Peale selle oli Iisraeli rahvas muidugi teadlik, et VT (juutide Toora) viimase prohveti Malaki raamatu lõpus räägitakse sõnu, mida lugesime täna ka altariist (Ml 3:23): „Vaata, ma läkitan teile prohvet Eelija, enne kui tuleb Issanda päev, suur ja kardetav.“ Seega oodatigi Messia tuleku ettevalmistajana ühte prohvetit, kes oleks suure prohveti Eelija sarnane või koguni tagasipöördunud Eelija ise.

Nüüd, kui Ristija Johannes hakkas kuulutama, et Jumala riik on lähedal ja mõjus rahvale tõepoolest inimesena, kellel on Jumala Vaim, siis rahvas ka reageeris sellele ja siirdus suurte hulkadena Jordani jõe äärde, kus Ristija toimetas veega meeelparandusristimist.

Meie kirjakohas, kui Jeesus Ristija Johannesest kõneleb, annab Jeesus Ristija tegevusele oma jumalikult läbinägeva ja lõpliku hinnangu. Ta ütleb: tõepoolest, see mees on prohvet Eelija vääriline, keda VT kuulutab ja keda teie teate enne Issanda Päeva ilmuvat. Kogu „Seadus ja Prohvetid“ ehk siis meie mõistes VT, Vana Leping Jumala ja inimeste vahel kehtib kuni temani.

Ja meie kui piiblilugejate jaoks on märgiline ka see, et prohvet Malaki sõnad, mis ennustavad Eelija tulekut, on viimased Vanas Testamendis! Edasi algab midagi uut, millest juutide pühakiri enam ei kõnele. Algab Uus Leping Jumala ja inimeste vahel!

Aga rõhutab Jeesus, Ristija Johannes ise pole värv taevariiki, mille lähedust ta kuulutab. Ta pole Messias. Ta on küll suurim „naisest sündinute seast“ ehk inimestest, kuid lihast ja luust inimesena siiski mitte taevariigi esindaja.

Siinkohal ütleb Jeesus ühe kummalise lause, mille üle on teoloogid palju pead murdnud: „Ristija Johannese päevist tänini rünnatakse taevariiki ja ründajad kisuvad selle endale.“ Kes on need ründajad? Kas „head“ või „halvad“? Ega minagi oska anda sellele küsimusele head vastust.

Tuli pähe säärane mõte, et siin kasutatud sõna „ründaja“ (kr βυσσής 'vägivalla tarvitaja') on kasutusel inimlikus tähenduses: Jumalat ja tema riiki ju ükski loodu rünnata ei saa. Pean silmas

seda, et vahel kasutavad inimesed Jumala riigi kehtestamiseks jõudu, mida selle jõu objektid tunnetavad siis vägivallana.

Näiteks 1. ja 2. aastatuhande vahetusel toimusid ristsõjad, millest meile on paremini tuntud muidugi see, mis toimus eestlaste alal, kuid milliseid toimus ka mujal Euraasias. Selle tagajärg olid kristlikud rahvad, või õigemini, rahvaste ja riikide juhid, kes võtsid koos oma alamatega vastu ristiusu. Ehkki inimesed kannatasid, oli tulemus Jumala õndsusloo perspektiivis positiivne.

Vahel aga on kristlik kirik teinud ka vigu, nt kiusanud inkvisitsiooni kaudu taga teisitimõtlejaid või tinginud eri kristlike konfessioonide omavahelise vägikaikaveo või isegi vägivalla (meenutagem kasvõi Põhja-lirimaa konflikti katoliiklaste ja protestantide vahel). Ja see pole nähtavalt küll kuidagi kristluse levikule kaasa aidanud.

Vahel aga, ka meie ajal, tunnetavad inimesed kristlasi häirivaina, sest nad segavad Jumala tahte meeldetuletajaina nende patust elu. Ja eks seegi on usukuulutuse objektide jaoks mõnes mõttes vägivald, ehkki mitte füüsiline, vaid vaimne.

Selle mu vahemõtiskluse võib vast siis kokku võtta nii, et alates Ristija Johannesest on sõnum taevariiki pääsemisest kogu aeg aktuaalne olnud ja selle nimel on inimühiskonnas pidevalt võideldud. Kas ja kuidas see võitlus sihile on viinud ja viib, teab viimselt muidugi ainult Jumal.

Aga selle võitlusega kaasneb palju kõrvalist, teisejärgulist. Ja selles tähenduses tuleks ehk mõista Jeesuse järgnevaid sõnu meie kirjakohas „selle sugupõlve“ kohta: „See on laste sarnane, kes istuvad turgudel, hõigates teistele: Me oleme teile vilest puhunud, ja te ei ole tantsinud. Me oleme teile itkenud, ja te ei ole vastu rindu löönud.“

See on lastemängu sarnane. Ühed lapsed tahavad, et teised tantsiks nende vilepilli saatel või käituksid nagu leinavad juudid, kelle puhul nutmisele oli kombeks vastata vastu rindu löömisega. Teised lapsed aga ei taha seda teha. Ja nii lähevad inimesed omavahel tülli.

Seda võiks eeltoodu valguses mõista nii, et Jumala riiki pääsemiseks mängitakse erinevaid „mänge“, mis on mängijate endi välja mõeldud. Ja kui teised neid mängu kaasa ei taha mängida, siis ei taheta nendega sõbrustada.

Kui nt religioosne kombestik näeb ette, et Jumala riiki pääsemise puhul tuleb paastuda, siis leiavad teised jälle, et see on eksitee – lausa kurja vaimu väljendus. Kui aga religioosne kombestik näeb ette rõõmsat pidutsemist koos näiliselt vääritud seltsionnaga, siis leiavad teised, et selline viis on pühadusetootus ja Jumala riigile kõlbmatu.

Seega, inimesed, kes küll on teadlikud sellest Jumala riigi reaalsusest, loovad iseendale kujutluse, milline on viis sinna sisse saada. Ja jätavad märkamata tegeliku värava. Aga see värav on kitsas, nagu Jeesus Mt 7:14 ütleb: „Kuid kitsas on värav ja ahtake on tee, mis viib ellu, ja pisut on neid, kes selle leiavad.“

Meie kirjakohas lõpetab Jeesus jutu lausega: „Ja ometi annavad tarkusele õiguse ta enda teod.“ Mis või kes on see tarkus? See on Jumala Vaimus olemine!

Lk 2:40, pärast jõuluevangeeliumi öeldakse Jeesuslapse kohta: „Laps aga kasvas ja sai tugevaks ning täitus tarkusega. Ja Jumala arm oli tema peal.“ Seesama tarkus või, kreeka keeli *sophía*, on see võti Jumala riiki, selle hindamatu varanduse omandamiseks.

Kuidas inimesel on võimalik omandada seda tarkust? Kas koolis? Ei, seda ei anna meile kool, isegi mitte pühapäevakool. Selle tarkuse annab Jumal ise. Sellele, kellele tahab. Seda ei saa ette määrata ega väevõimuga võtta.

Siiski on üks inimene, kes on selle tarkusega niivõrd täidetud, et ta ise ongi võrdne selle tarkusega. Ja see on loomulikult Jeesus Kristus. Kui me ise, „omaenese tarkusest“ läheme seda tarkust püüdma, siis me eksime. Ent kui me läheme seda püüdma Jeesuselt Kristuselt, siis me ei saa eksida. Sest osaduses Temaga oleme ka tema tarkuse osalised. Selline on tee taevariiki.

Varsti on käes jõulupühad, mil tähistame Jumala lihakssaamist. Meie tänase jutluse kontekstis aga võib öelda, et me tähistame jõulupühadel Jumala riigi ja selleni viiva tarkuse ilmsikstulekut kõigi inimeste jaoks. Andku siis Jumal meile kuuljaid kõrvu ja vastuvõtlikke südameid!

Aamen.